

VEJLEDNING OG OPGAVER

KNUD ERIK ANDERSEN

ATEISTERNE

Kristendommen møder modstand

Gud
er død!

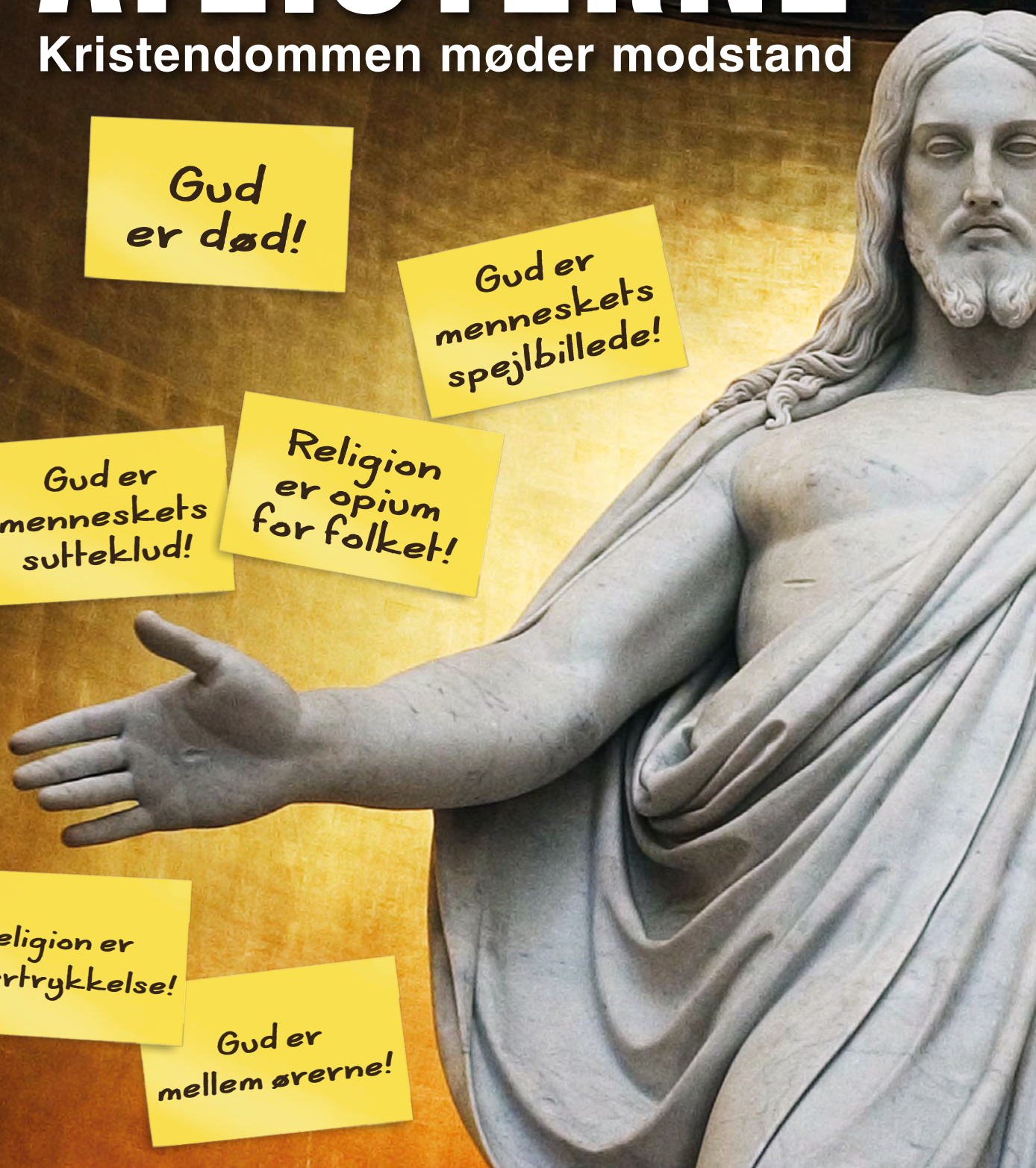
Gud er
menneskets
spejlbillede!

Gud er
menneskets
sutteklud!

Religion
er opium
for folket!

Religion er
undertrykkelse!

Gud er
mellem ørerne!

Knud Erik Andersen:

Ateisterne. Kristendommen møder modstand

Vejledning og opgaver

Serie: Tro møder tro

© Haase & Søns Forlag 2013

Forside: Bertel Thorvaldsens statue af Jesus Kristus over alteret i

Vor Frue Kirke i København © Polfoto

Produktion: XXX

1. udgave 2013

ISBN 97-887-559-5102-0

I serien foreligger også:

Ansgar på mission blandt vikinger

Paulus og de første kristne

Luther og kirkekampen i Danmark

Vejledning og opgaver til alle titler

kan hentes på www.haase.dk

Til læreren

Religion er en levende størrelse, der opstår og ændrer sig i mødet mellem forskellige opfattelser eller tolkninger af en religion. I denne proces møder vi ofte skikkelser, der markerer sig og går foran – tager et opgør med det bestående, som Paulus, Ansgar og Luther for kristendommens vedkommende er gode eksempler på.

I de tre første bøger i TRO MØDER TRO-serien til mellemtrinnet har vi set på kristendommens møder med hedenskaben, på jødernes og de kristnes forhold til hinanden og på, hvordan den katolske kirkes monopol på at tolke kristendommen blev brudt ved reformationen. I denne bog til de ældste klasser er turen kommet til at se nærmere på en af vor tids store udfordringer for den kristne tro: ateismen.

Ateisme udtrykker, at Gud er ikke-eksisterende. Der er tale om et standpunkt, som har haft betydning for, at vi i dag lever i en verdslig demokratisk stat. Ateisme er knyttet til en række livsanskuelser som fx humanisme, marxisme m.fl.

Som standpunkt vinder ateismen mere og mere frem, ikke bare i Danmark, men i store dele af især den vestlige verden, der ellers præges af kristendommen. Det møde, der finder sted mellem kristendom og ateisme, giver naturligt anledning til, som Folkeskoleloven for faget kristendomskundskab efter 9. klasse udtrykker det, at »reflektere over grundlæggende tilværelsesspørgsmål« og »relationen mellem religion og samfund«, der igen kan føre til »personlig stillingtagen og medansvar i et demokratisk samfund«.

Ateisme er ikke en religion, men udtrykker en livsholdning, som børn og unge i stigende grad konfronteres med og kommer til at forholde sig til, uanset baggrund.

Målet med *Ateisterne* er, at eleverne gennem arbejdet med bogen opnår:

- forståelse for, hvorfor det er vigtigt at vide noget om ateisme,
- viden om, hvad ateisme er,
- viden om religionskritik,
- kendskab til foreninger i Danmark, der arbejder på et ateistisk grundlag og ønsker at skille stat og kirke,
- viden om, hvor tro og viden skiller,
- viden om gudsbegrebet ifølge Bibelen over for 'naturlige forklaringer' på religiøsitet, fremsat af række filosoffer og neurobiologer,
- viden om menneskers verdensbillede og gudstro fra middelalderen til renæssancen og oplysningstiden frem til i dag,
- kendskab til, hvad Grundloven siger om religion,
- kendskab til almueskolens formidling af bibelhistorien som verdenshistorie i 1800-tallet,
- viden om de tanker i 1800-tallet, som for alvor var med til at sætte ateismen på dagsordenen.

Supplerende litteratur

Boyer, Pascal: *Religion Explained. The Evolutionary Origins of Religious Thought*. Basic Books 2001.

Frank, Lone: *Den femte revolution*. Gyldendal 2007.

Hauge, Hans: *Gud efter Grosbøll – Religion og samfund*. Anis 2005.

Wilson, David Sloan: *Darwin's Cathedral: Evolution, Religion and the Nature of Society*. University of Chicago Press 2002.

Supplerende artikler

Eriksen, Herluf: »Tro og viden«, side 12-16 i *Den forsømte børnelærdom*. G.E.C. Gad, 1974. Kapitlet klargør forskellen på på tro og viden og fortæller, at »personlige forhold ligger uden for videnskabens erkendelse«. »Tro og viden (...) afdækker hver sin virkelighed«. »Det er kun et begrænset område, videnskaben kan klarlægge, nemlig det, der kan måles og vejes.«

Glebe-Møller, Jens: »Religionen er folkets opium«, side 22-35 i *Marx og kristendommen*. G.E.C. Gad 1971. I kapitlet behandles marxistisk tækning om religion: Det er mennesket selv, som skaber religionen;

»gudsforestillingen er menneskets forestilling om sig selv. Men hvorfor skaber mennesket religion?« Teksten kommer omkring begrebet 'fremmedgørelse' og hævder, at »præsten er fremmedgørelsens tjener«.

Kjærgaard, Torkild: »Tro« i Ulrik Langen (red.) *1700-tallet. Parykker, profit og pøbel*. Politikens Forlag 2010. En artikel om en tid (oplysningstiden), hvor tro og viden eksisterede side om side. En tid, hvor fornuften blev sat i centrum, men hvor tro og viden ikke nødvendigvis blev set som modsætninger.

Mai, Anne-Marie: »Frihed« i Ulrik Langen (red.) *1700-tallet. Parykker, profit og pøbel*. Politikens Forlag 2010. En artikel, der fortæller om, hvordan frihed i løbet af oplysningstiden blev et emne, der kom på alles læber. Frihed blev også et tema i forhold til religion.

Sørensen, Johs. V.: »Gudstroens krise«, side 20-33 i *Kampen om kristendommen*. Aschehoug 1984. Handler bl.a. om sekulariseringens konsekvenser, Nietzsche, Karl Marx (marxismen) og Sigmund Freud (psykoanalysen) og en drøftelse af, hvad ordet Gud egentlig betyder i dag.

Opgaver

Hvorfor skal vi vide noget om ateisme? (side 6-7)

1. Hvilke argumenter bliver der givet for, at det er vigtigt at vide noget om ateisme?
2. Forklar med dine egne ord begreberne sekularisering og pluralisme.

Tænk videre

3. Flere mener, at kristendomskundskab ikke bør være et fag i skolen. Hvad mener du?
4. I Danmark siger Grundloven, at vi har religionsfrihed. Brug nettet eller biblioteket. Giv et eller flere eksempler på lande, hvor man kun tillader én religion eller én livsanskuelse, og forklar hvorfor.

Hvem er ateisterne? (side 8-12)

5. Hvad forstår man ved en ateist?
6. Ateisme er (sæt X)
 - en religion
 - en livsanskuelse
 - det standpunkt at der ikke findes nogen gud eller guddommelige væsener
7. Forklar begreberne humanist og naturalist.
8. Hvorfor bruges ordet ateist ikke længere nedsættende?
9. Hvorfor vælger langt de fleste i Danmark at betale kirkeskat og være medlem af folkekirken?

Tænk videre

10. Grundlæggende har vi to sæt værdier: De værdier, der kan købes for penge (materielle værdier) og de værdier, der ikke

kan købes for penge (livsværdier). Kom med tre eksempler fra hver værdigruppe, som er vigtige for dig.

11. Diskuter: Hvilke værdier sætter kirken højt, og hvilke værdier sætter du og dine medmennesker højt?
12. Gå på nettet og undersøg, hvordan ateisme opfattes i muslimske lande. Giv nogle eksempler.

Viden mod tro – tro mod viden (side 13-23)

13. Hvad er den vigtigste forskel på tro og viden?
14. Angiv områder i tilværelsen, som videnskabsmanden har vanskeligt ved eller ikke er i stand til måle og registrere.
15. Hvad går treenighedslæren ud på?
16. Én af Jesu disciple har fået tilnavnet »Tvivleren«. Hvem er det, og hvorfor har han fået det tilnavn?
17. Hvor i hjernen foregår vores bevidste tænkning?

Tænk videre

18. Se på tegningen side 21. Forklar følgende udsagn: »Vores bevidsthed er et resultat af samvær og samtale med andre. Således er vores bevidsthed om Gud også et resultat af andres tænkning og holdninger.«
19. På side 23 gengives forskellige teorier om troens oprindelse. Hvilke af de nævnte teorier anser du for mest sandsynlig?
20. Giv et eksempel på en »eventyragtig« historie i *Det Nye Testamente*, og prøv at forklare hvad du tror, historien skal vise.
21. Diskuter: Hvordan kan det være, at det danske samfund i århundreder har været – og stadig er – præget af kirkens værdier?
22. Giv eksempler på, hvordan den kristne tro og kristne værdier præger det danske samfund.

Religion fra middelalderen til 1800-tallet (side 24-36)

23. Hvilken troslære prægede Danmark i middelalderen?
24. Beskriv det geocentriske verdensbillede.
25. Beskriv det heliocentriske verdensbillede.

26. Nævn nogle 'nøgleord', som karakteriserer den historiske periode, vi kalder renæssancen.
27. Giv eksempler på, hvordan man i oplysningstiden mente at kunne bevise Guds eksistens.
28. Konfirmationen blev indført i Danmark i den periode, der (også) kaldes pietismen. I hvilket århundrede var det?
29. I løbet af middelalderen udviklede teologer beviser på Guds eksistens, de såkaldte gudsbeviser. Gør rede for ét af middelalderens gudsbeviser.
30. Hvilket syn på Gud kommer frem i salmerne: 1) Alle gode gaver (af Jakob Knudsen) og 2) Alt står i Guds faderhånd (af N.F.S. Grundtvig)?

Tænk videre

31. Brug biblioteket eller nettet. Skriv ½-1 side om Georg Brandes. Hvem var han? Hvad stod han for?

De satte ateismen på dagsordenen (side 37-45)

32. Hvilke egenskaber hos os selv eller vores næste har vi ifølge Ludwig Feuerbach tillagt Gud?
33. Hvorfor skabte Charles Darwins udviklingslære et så voldsomt røre i visse religiøse kredse, som tilfældet var?
34. Friedrich Nietzsche var stærkt kritisk over for det kristne menneskesyn. Hvad var det, han tog afstand fra?
35. Hvorfor mente Sigmund Freud, at Gud var et forstørret billede af vores forældre, især vores far?

Tænk videre

36. Diskuter: Er du/I enige i, at »religion er opium for folket«?
37. Brug biblioteket eller nettet og læs mere om Dorothee Sölle. Skriv ½-1 side om hende og den teologi, hun stod for.
38. Med oplysning vil Gud og religionen forsvinde; ateismen vil slå igennem, mente Karl Marx. Sådan er det ikke gået, hvorfor ikke?

Danskernes tro i dag (side 46-53)

39. Hvordan viser det sig, at danskernes forhold til religion er blevet et andet end tidligere?
40. Hvad vil nonfirmation sige?
41. Hvad betød 1960'erne for danskernes tro?
42. Giv eksempler på, hvordan kirken prøver at følge med tiden.

Tænk videre

43. Diskuter: Finder du/I det rigtigt, at børn kan fritages for kristendomskundskab i skolen?
44. Hvad mener du om denne påstand: »Den kristne forkyndelse om Gud er ikke forsvundet, men Gud synes 'døende' for de fleste. Den enkelte er blevet sin egen præst«? (Evt. som klassediskussion).
45. Diskuter: Præstens rolle i samfundet er blevet en anden end tidligere. Hvorfor?
46. Klasse- eller gruppeopgave: Forbered et besøg af sognepræsten i klassen og diskuter tro/viden med vedkommende. Forbered en række spørgsmål.